

BLÁSKÓGABYGGÐ

DEILISKIPULAG FJALLASELS VIÐ ÞVERBREKKNAMÚLA

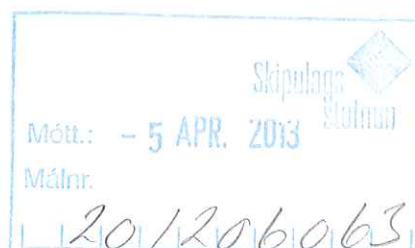
GREINARGERÐ
SKIPULAGS- OG BYGGINGARSKILMÁLAR
UMHVERFISSKÝRSLA

Dags. 10. ágúst 2012
Breyt. dags. 4. apríl 2013

Meðfylgjandi greinargerð þessari fylgir skipulagsuppráttur „Deiliskipulag skálasvæðis við Þverbrekknámúla“, dags. 10. ágúst 2012

Ferðafélag Íslands

1.	INNGANGUR:	3
2.	MARKMIÐ	3
3.	SKIPULAGSSVÆÐIÐ	4
3.1.	Staðhættir og aðkoma	4
4.	AÐRAR SKIPULAGSÁÆTLANIR	4
4.1.	Aðalskipulag Biskupstungnahrepps 2000-2012	4
4.2.	Miðhálandi Íslands, Svæðisskipulag 2015 og mat á umhverfisáhrifum áætlana	5
4.3.	Samráð og umsagnaraðilar	6
5.	SKIPULAGSÁKVÆÐI	6
5.1.	Lóðir og lóðarmörk	6
5.2.	Byggingarreitir	6
5.3.	Byggingar	6
5.4.	Hreinlætisaðstaða	7
5.5.	Frárennsli og rotþrær	7
5.6.	Neysluvatn og vatnsvernd	8
5.7.	Rafmagn og öryggisbúnaður	8
5.8.	Girðingar	8
5.9.	Gróður og jarðrask	8
5.10.	Göngustígar, merkingar og skilti með upplýsingum	9
5.11.	Sorp	9
5.12.	Forminjar	9
5.13.	Önnur ákvæði	9
6.	UMhverfisskýrsla	9
6.1.	Inngangur	9
6.2.	Grunnástand umhverfis og aðferðafræði	10
6.3.	Umfang umhverfismats	10
6.4.	Mat á umhverfisáhrifum áætlunarinnar, þ.m.t. núllkosta	11
6.4.1.	Vatn	11
6.4.2.	Land (Gróður, jarðmyndanir og náttúruminjar)	11
6.4.3.	Heilsa og öryggi	12
6.4.4.	Hagrænir og félagslegir þættir	12
6.4.5.	Landslag og sjónræn áhrif	13
6.4.6.	Menningarminjar	13
6.5.	Núllkostur	14
6.6.	Samantekt, breytingar á stefnu og mótvægisáðgerðir	14
6.7.	Niðurstaða	14
7.	SAMÞYKKT OG GILDISTAKA	15
7.1.	Auglýsing og afgreiðsla athugasemda	15
7.2.	Samþykkt	15

1. INNGANGUR:

Sveitarstjórn Bláskógabyggðar hefur samþykkt deiliskipulag skálasvæðis við Þverbrekknamúla. Deiliskipulagið er í samræmi við Aðalskipulag Biskupstungnahrepps 2000-2012, og er unnið af Landform ehf fyrir Ferðafélag Íslands (FÍ).

Framkvæmdir við fjallaselið í Þverbrekknamúla eru tilkynningaskyldar skv. lið 12d í 12.gr. 2. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum áætlana nr. 105/2006. Svæðið fellur undir þjóðlendur sbr. úrskurð óbyggðanefndar og 2. gr.laga nr. 58/1998 um þjóðlendur og er því á forræði forsætisráðuneytisins.

Ferðafélag Íslands hefur um langt árabíl haft aðstöðu í Þverbrekknamúla og er skálinn þar reistur árið 1980. Hin forna Kjalvegssleið liggur um Þverbrekknamúla og er þar áningarstaður ferðalanga sem ganga frá Hvítárnesi, um Þverbrekknamúla, Þjófadali og Hveravelli.

Málsmeðferð:

Deiliskipulags og matslýsing var samþykkt í sveitarstjórn 3. maí 2012 og í kjölfarið kynnt og send umsagnaraðilum .

Ábendingar eftirtalinnna aðila hafa borist við deiliskipulagslýsingu. Tekið hefur verið tillit til tilmæla þeirra og ábendinga eftir fremsta megni í meðfylgjandi umfjöllun, deiliskipulagsskilmálum og umhverfisskýrslu. Ábendingarnar eru settar fram í:

Bréfi Skipulagsstofnunar dags. 4. júlí 2012

Bréfi Umhverfisstofnunar dags. 9. júlí 2012

Bréfi Heilbrigðiseftirlits Suðurlands dags. 9. júlí 2012

Deiliskipulagstillaga var auglýst frá 22.nóvember2012 til 4. janúar 2013. Sjá ennfremur kafla 7.1.

2. MARKMIÐ

Skipulaginu er ætlað að staðfesta núverandi mannvirki, heimila nýjar byggingar og stuðla þannig að bættri þjónustu við ferðamenn. Deiliskipulagssvæðið nær til núverandi skála, salernishúss og kamars og nánasta umhverfi. Fyrirhugað er að byggja við skála og reisa skálavarðarhús innan reits. Einnig er fyrirhugað að stækka salernishús. Með skilmálum er leitast við að uppbygging verði í sátt og samlyndi við náttúruna, án varanlegra spjalla.

Þverbrekknamúli er ferðamannastaður í óbyggðum á hálendinu og munu mannvirki endurspeglja þá staðreynd. Í óbyggðum er það náttúran og víðernið sem ríkir, með jöklum, auðn og kyrrð og því skulu mannvirki vera lágstemmd.

Skipulagið gerir ráð fyrir að öll mannvirki skuli tengjast almennri ferðaþjónustu og er þeim ætlað að veita göngufólki og öðru ferðafólki öryggi og þjónustu sem eðlileg getur talist á svæði sem þessu. Ekki er heimilt að reisa byggingar innan svæðisins til einkanota heldur skulu þær þjóna breiðum hópi ferðamanna

3. SKIPULAGSSVÆÐIÐ

3.1. Staðhættir og aðkoma

Deiliskipulagssvæðið nær til 0,7ha svæðis er rúmar núverandi byggingar og fyrirhugaðar viðbætur. Skálinn stendur í um 520m h.y.s. á hraunhelli, á grösugu svæði undir Múlum, með Hróttfell og Langjökul til vesturs og Baldheiði til suðurs. Sunnan við skálanum rennur Fúlakvísl um svokölluð Þverbrekknaver. Akfær slóði liggur að skálanum, en er þó mjög torfarinn. Skálinn þjónar því aðallega gangandi ferðafólki. Í skálanum er gistiþláss fyrir 20 manns í kojum. Ekki eru til nákvæmar tölur um fjölda gesta og gistinátta.

Mynd 3.1 Samsett mynd af skálanum og salernishúsi með Hróttfell í baksýn

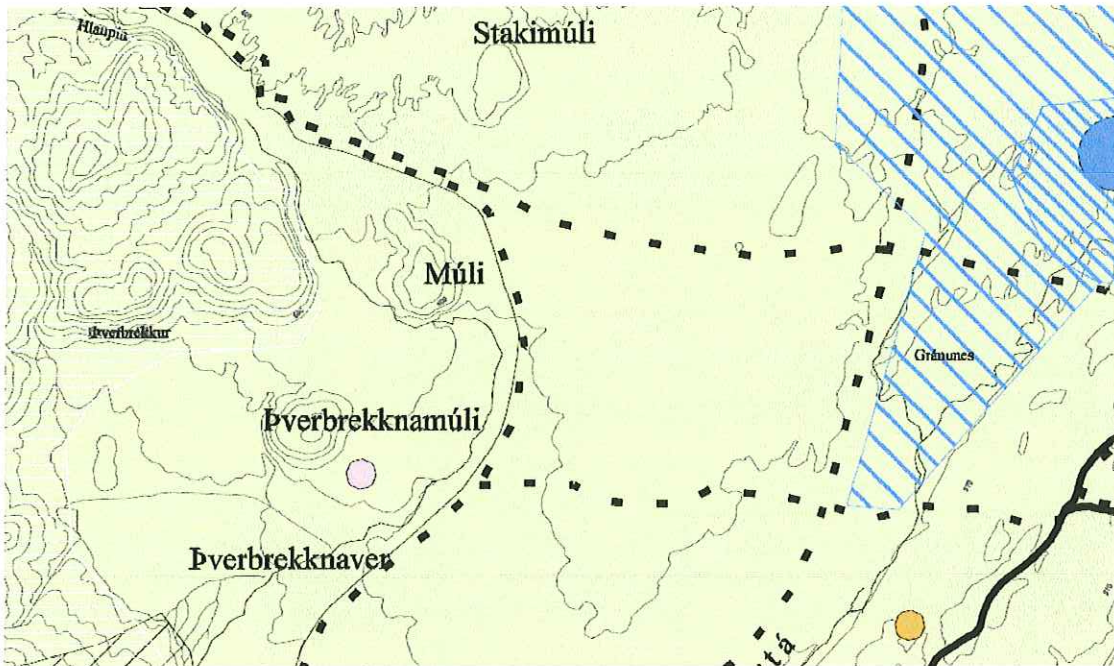
Mynd 3.2 – Vegslóði endar rétt neðan við skála

Torfær vegslóði liggur frá Kjalvegi að skála. Ekki er um eiginleg bílastæði að ræða, en á sandöldu neðan við hraunhelli er afmarkað með litlum steinum, svæði, þar sem bílar geta lagt.

4. AÐRAR SKIPULAGSÁÆTLANIR

4.1. Aðalskipulag Biskupstungnahrepps 2000-2012

Í Aðalskipulagi fyrir Biskupstungnahrepp 2000-2012 (Bláskógabyggð), sem staðfest var af umhverfisráðherra þann 22.11.2001, er fjallaselið skilgreint sem frístundabyggð þar sem heimilt er að reisa fjallaskála.

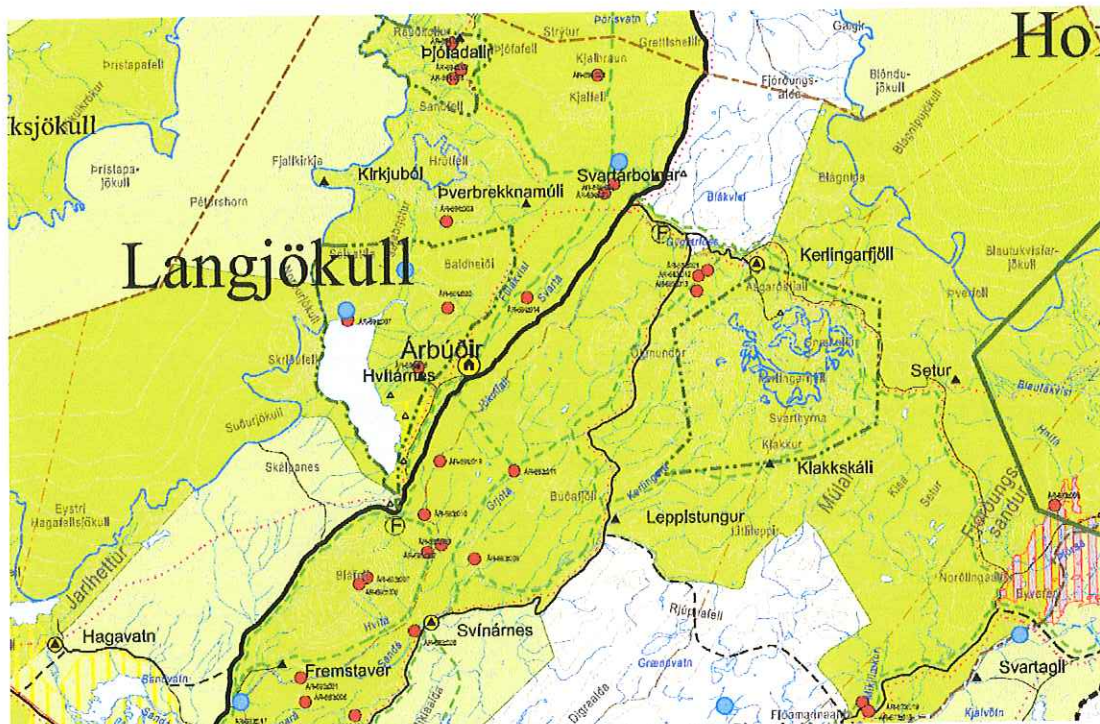
Mynd 4.1 – Hluti úr Aðalskipulagi Biskupstungnahrepps 2000-2012

4.2. Miðhálandi Íslands, Svæðisskipulag 2015 og mat á umhverfisáhrifum áætlana

Í Svæðisskipulagi miðhálandisins 2015 er þjónustusvæðum ferðamanna skipt upp í flokka og fellur Þverbrekknámúli undir fjallasel. Þar segir: *Fjallasel eru oft í takmörkuðu eða engu vegasambandi, þ.m.t. gönguskálar, einkaskálar, áningarstaðir hestamanna, gangnamannahús o.fl. Um fjallasel gildir, eins og um miðstöðva- og skálasvæði, að þau eru opin fyrir almenning.* Þar segir enn fremur að þjónustusvæði skuli deiliskipuleggja áður en byggingarframkvæmdir hefjast.

Fyrirhugaðar framkvæmdir falla undir 2.lið 12d í 2. viðauka¹ laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og eru tilkynningaskyldar til Skipulagsstofnunar og falla því einnig undir 6.gr. laga um umhverfismat áætlana nr. 105/2006. Umhverfisskýrsla fylgir með tillögu þessari.

¹ Öll skálasvæði (fjallasel, skálar og hálandismiðstöðvar) innan miðhálandisins sem fjallað er um í svæðisskipulagi miðhálandisins 2015, eru tilkynningaskyld, þó ekki sé um þjónustumiðstöð að ræða, sbr. ráðleggingar Skipulagsstofnunar frá fundi 18. ágúst 2009.

Mynd 4.2 – Útdráttur úr Svæðisskipulagi miðháldendisins 2015

4.3. Samráð og umsagnaraðilar

Skipulagsfulltrúi hefur lögum samkvæmt sent eftirtöldum aðilum málið til umsagnar á vinnslu- og auglýsingatíma: Fornleifavernd ríkisins, Heilbrigðiseftirliti Suðurlands, Umhverfisstofnun, Skipulagsstofnun og Forsætisráðuneyti.

5. SKIPULAGSÁKVÆÐI

5.1. Lóðir og lóðarmörk

Mörkuð hefur verið lóð um núverandi og fyrirhuguð hús og skal hún hnitsett, í hnitakerfinu ISN-93 og sýnd í hnitaskrá. Lóð má ekki skipta eða breyta nema með leyfi skipulagsyfirvalda.

Í samræmi við aðalskipulag skulu lóðir á hálendi vera skv. deiliskipulagi og eingöngu úthlutað til aðila sem stunda ferðaþjónustu, gangnamanna eða til eftirlits- og öryggis en ekki til einkanota

5.2. Byggingarreitir

Þrír byggingarreitir eru sýndir innan lóðar og innan þeirra skulu öll hús staðsett, nema vetrarkamar en um hann er lítill byggingarreitur utan lóðar. Byggingarreitir eru staðsettir m.t.t. sýnileika húsa og einnig þannig að fyrirhuguð hús valdi sem minnstu jarðraski. Heimilt er að reisa timburverönd við hús sem og skjólveggi. Í skilmálum er getið um leyfilega hámarksstærð fyrirhugaðra bygginga en ekki stuðst við nýtingarhlutfall eins og á láglandi.

5.3. Byggingar

Núverandi skáli:

Skálinn er 42m² að stærð með anddyri og gisti/eldunarrými.

Heimilt er að byggja við skála og skal samanlagt byggingarmagn núv. skála og viðbyggingar ekki fara yfir 70 m².

Hús skal vera á einni hæð

Hámarkshæð 4,8m frá gólfplötu í mæni

Þakform skal vera risþak, þakhalli 15-35° og mænistefna skv. uppdrætti

Salernishús:

Núverandi hús er 3,4 m² að stærð. Heimilt er að byggja við eða fjarlægja núverandi hús og reisa nýtt salernishús að hámarki 10m² að grunnflatarmáli.

Hús skal vera á einni hæð

Hámarkshæð 4,2m frá gólfplötu í mæni

Þakform skal vera risþak, þakhalli skal vera 15-35° og mænistefna skv. uppdrætti

Skálavarðarhús:

Heimilt er að reisa skálavarðarhús, allt að 30 m² að stærð. Hluti húss má vera geymsla.

Hús skal vera á einni hæð

Hámarkshæð 4,2m frá gólfplötu í mæni

Þakform skal vera risþak, þakhalli skal vera 15-35° og mænistefna skv. uppdrætti

Vetrarkamar:

Hámarksstærð 3m² að grunnflatarmáli

Ein hæð

Hámarkshæð 3,5m frá gólfplötu í mæni

Almennt um útlit og frágang:

Allar byggingar skulu vera vandaðar að gerð og byggðar úr viðurkenndum byggingarefnum með steiptum sökkuldregurum sem hægt er að fjarlægja án teljandi ummerkja. Við viðbyggingu skála skal huga að því að hraunhella spillist ekki. Heimilt er að bora fyrir lóðréttum festingum sem sökkuldregarar eru síðan festir á.

Litur núverandi skála, skálavarðarhúss, salernishúss, kamars og skjólgirðinga skal vera sá sami og er á núv. skála, þ.e. mosagrænn og þök dökkrauð.

5.4. Hreinlætisaðstaða

Í reglugerð um hollustuhætti nr. 941/2002 segir í 28. gr. „Fjallaskálar skulu hafa viðunandi salernis- og snyrtiaðstöðu. Þar sem því verður við komið skal vera vatnssalerni og handlaug. Að öðru leyti gilda um fjallaskála ákvæði um gististaði eftir því sem við getur átt, þar með talinn frágangur umhverfis, neysluvatns, sorps, snyrtinga og frárennslis”. Jafnframt segir í fylgiskjali 2 með reglugerðinni að þegar fleiri deila með sér snyrtingu á gististað að þá skulu aldrei fleiri en 10 gestir um hverja fullbúna snyrtingu. Af þessu má sjá að 1-2 salerni þurfa að vera miðað við núverandi aðstæður en einnig þarf að taka með í reikninginn gesti sem ekki gista en nota salernisaðstöðu. Þar sem ekki er rennandi vatn yfir vetrartímann skal áfram gera ráð fyrir vetrarkamar.

Núverandi salernisaðstaða uppfyllir þessa reglugerð, með þeirri undantekningu þó að salernum er komið fyrir í sérstöku salernishúsnæði en ekki inni í fjallaskálunum sjálfum.

Auk vatnssalerna skal gert ráð fyrir vetrarkamar, þar sem ekki er rennandi vatn nema yfir sumarmánuðina.

5.5. Frárennslí og rotþrær

Núverandi rotþró er staðsett um 45m suðvestur af salernishúsi og siturlagnir þar í framhaldi. Stærð hennar er í samræmi við fjölda salerna. Staðsetning rotþró er heppileg út frá ríkjandi vindátt og legu lands og er því gert ráð fyrir að hún verði áfram á sama stað.

Seyru frá vetrarkamar er safnað í safntank skv. grein 13.5 í reglugerð 798/1999 og seyrur skal fargað skv. 13. og 14. gr. 3.kafli í reglugerð 799/1999.

Almennt gildir um svæðið að frárennsli skal leitt í rotþró sbr. gr.13.3 í reglugerð um fráveitur og skólþ nr. 798/1999. Frá þrónni skal setja siturlagnir og skal staðið að verkinu eins og lýst er í leiðbeiningariti Umhverfisstofnunar; *Leiðbeiningar um rotþrær og siturlagnir. Meðferð skólps frá stökum húsum og litlum fráveitum utan þéttbýlis.*²

Í viðauka 1 í leiðbeiningariti UST er getið um fráveitu sem ekki á að fara í rotþró. Þar er m.a. getið um hitaveituvatn (grávatn) og þar segir að „Frárennsli frá ofnakerfum, heitum pottum, baðkörum og sturtuklefum þarf ekki að leiða í rotþró, þar sem slíkt vatn er lítið mengað, en getur skert virkni þróarinnar til muna. Affallsvatn af þessum toga má hinsvegar leiða í skiptibrunn eða jöfnunarþró til jafnrar dreifingar í sér dreifilögn sem lögð er yfir jarðveg eða malarbeð. Fráveituvatn sturtu og vaska er því leitt í dreifilögn.

5.6. Neysluvatn og vatnsvernd

Kalt vatn er fengið úr vatnsbóli um 600m suðaustur af skála og leitt með ofanáliggjandi vatnslögn, sem tekin er saman á veturna. Staðsetning vatnsbólsins er sýnd á yfirlitsmynd.

Um vatnslindina er sett vatnsvernd og fer hún eftir ákvæðum reglugerðar nr.

796/1999 „Um varnir gegn mengun vatns“ m.s.br., sbr. reglugerð nr. 533/2001.

Í deiliskipulagi þessu er gerð grein fyrir brunnsvæði vatnsbólsins. Ekki þykir ástæða til þess að skilgreina grannsvæði eða fjarsvæði vatnsverndar frekar, þar sem lítið er á að á öllu svæðinu í kring, hvort sem er innan eða utan skipulagsmarka, skuli fylgja ákvæðum um grann- og fjarsvæða vatnsbóla.

Brunnsvæðið skal vera algjörlega friðað fyrir óviðkomandi umferð og framkvæmdum öðrum en þeim, sem nauðsynlegar eru vegna vatnsveitunnar. Heilbrigðisnefnd getur, þar sem þörf krefur, krafist þess að svæðið skuli girt mannheldri girðingu, sem sé minnst 5 metra frá vatnsbóli.

Um eftirlit með gæðum vatns og verndarsvæðum þeirra fer skv. „Reglugerð um neysluvatn“ nr. 536/2001. Í lögum nr. 7/1998 „Um hollustuhætti og mengunarvarnir“, m.s.br. er gert ráð fyrir að stofnanir, fyrirtæki og önnur starfsemi sem talin er upp í fylgiskjali III með lögum skuli hafa gilt starfsleyfi gefið út af heilbrigðisnefnd.

Fjallaskálar eru þar á meðal (starfsleyfi skv. 4. gr. a).

Að öðru leyti skal staðið að öflun neysluvatns og frágangi við vatnsveitu í samræmi við reglugerð nr. 536/2001 um neysluvatn og leiðbeiningarit Umhverfisstofnunar „Litlar vatnsveitur, útg. júlí 2003“.

5.7. Rafmagn og öryggisbúnaður

Heimilt er að setja þokulúður og skæran ljósabúnað, sem lýsir frá sér þegar dimm þoka umlykur svæðið eða á neyðarstundum þegar leitað er að fólki, á skála eða nágrenni hans.

5.8. Girðingar

Óheimilt er að reisa girðingar á svæðinu og annað sem hindrað getur aðgengi gangandi fólks um svæðið. Skjólveggi má reisa í tengslum við hús og skulu þeir sýndir með byggingarnefndarteikningum og samþykkjast af byggingarnefnd.

5.9. Gróður og jarðrask

Deiliskipulagssvæðið er nokkuð gróið og ber aðallega á grösum, lyngi og öðrum

² Leiðbeiningar, 4. útg., Umhverfisstofnun, Reykjavík, janúar 2004, UST - 2004:03

hálendis lággróðri. Gróðursetning trjáa, runna og framandi plantna er óheimil, en nota má staðbundnar tegundir til uppgræðslu ef þess gerist þörf.

Ekki þarf að grafa í grónu landi vegna fyrirhugaðra framkvæmda, en þó skal ávallt fara með ítrustu gát og velja framkvæmdatíma með það fyrir augum að sem minnst rask verði. Heppilegur framkvæmdatími fyrir þær framkvæmdir sem hér eru lagðar til er frá miðjum júní-sept.

Mynd 5.2 – Byggingar eru staðsettar á hrauni ofan við mýri

5.10. Göngustígar, merkingar og skilti með upplýsingum

Heimilt er að merkja göngustíga og setja upp upplýsingaskilti í grennd við skála. Leitast skal við að halda fjölda og stærð skilta í lágmarki en þau skilti sem sett eru upp skulu vera samræmd hvað varðar útlit og efnisval. Þess skal gætt að þeim sé vel við haldið og að gefnar séu sem nákvæmastar upplýsingar um svæðið og nágrenni þess. Eins þarf að huga að öryggisatriðum og að upplýsingum sé komið til fólks og það varað við ef einhver hættu sé á ferðum eða óveður í aðsigi.

5.11. Sorp

Engin sorpmóttaka er innan reitsins og skulu gestir taka með sér allt sorp sem til fellur aftur til byggða eða til nærliggjandi hálendismiðstöðvar, þar sem er almenn sorpmóttaka.

5.12. Fornminjar

Engar þekktar fornminjar eru innan skipulagsreits, en skal þó minnt á 13.gr. Þjóðminjalaga frá 2001:

„Nú finnast fornleifar sem áður voru ókunnar og skal finnandi þá skýra Fornleifavernd ríkisins frá fundinum svo fljótt sem unnt er. Sama skylda hvílir á landeiganda og ábúanda er þeir fá vitneskju um fundinn. Ef fornleifar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd uns fengin er ákvörðun Fornleifaverndar ríkisins um hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum.“

5.13. Önnur ákvæði

Allar framkvæmdir skulu vera í samráði við skipulags- og byggingarfulltrúa í Uppsveitum Árnassýslu. Byggingar og staðarval þeirra skulu vera í samræmi við gildandi deiliskipulag sem og skipulags- og byggingarreglugerð. Ekki eru sett tímatakörk á hvenær framkvæmdum skal vera lokið, en vísað til kafla 5.9 varðandi tímasetningu framkvæmda með tillit til viðkvæmni lands og gróðurs.

6. UMhverfisskýrsla

6.1. Inngangur

Megintilgangur þessarar umhverfisskýrslu er að greina frá þeim umhverfisáhrifum sem framkvæmd deiliskipulagsins er líkleg til að hafa á umhverfið og leggja mat á það hvort um veruleg áhrif sé að ræða eða ekki.

6.2. Grunnástand umhverfis og aðferðafræði.

Skipulagsráðgjafar Landform ehf. sáu um gerð umhverfismatsins. Matið er unnið í samræmi við lög um umhverfismat áætlana 105/2006 sem og leiðbeiningar Skipulagsstofnunar sama efnis.

Upplýsingar um grunnástand svæðisins eru fengnar með skoðun loftmyndakorts, vettvangsskoðun á staðnum og greiningu á landi, mælingum á byggingum, ljósmyndun auk viðtala við skálaverði og rekstraraðila svæðisins um aðbúnað og umferð um svæðið. Ekki var talin þörf á að rannsaka þyrfti svæðið sérstaklega vegna þeirrar litlu uppbyggingar sem skipulagsáætlunin gerir ráð fyrir. Minjavörður Suðurlands og skipulagsfulltrúi Uppsveita hafa farið á vettvang og gert sínar athuganir á svæðinu.

Áætlunin er nokkuð einföld, en hún felur í sér óbreytt ástand núv. skála auk heimildar til stækkunar á skála og salernishúsi auk nýs skálavarðarhúss. Þau stefnumið sem meta þarf eru því auðvalin þ.e. aukið byggingarmagn og aðgerðir þeim tengd. Þeir umhverfisþættir sem valdir voru tóku mið af viðkvæmri stöðu hálendisins m.t.t. gróðurfars, jarðmyndana, ásýndar og hugsanlegrar mengunarhættu frá salernum. Ekki var ráðist í nákvæmar gróðurgreiningar heldur var metið á staðnum hvernig ástand svæðisins væri. Út frá því var síðan reynt að áætla hvernig svæðið þróaðist ef skipulagsáætlunin nær fram að ganga. Bornir voru saman ólíkir kostir vegna byggingarreits skálavarðarhúss og svo núllkostur sem m.ö.o. þýddi að ekkert yrði aðhafst.

Staðsetning fjallaselsins á hálendinu var ekki tekin með í matið sem slík þar sem áætlunin er á deiliskipulagsstigi og staðurinn ákvarðaður á svæðisskipulags- og aðalskipulagsstigi, heldur einungis metin áhrif þeirra stefnumiða sem fram koma í deiliskipulagsáætluninni.

6.3. Umfang umhverfismats

Upplýsingar um umhverfisvandamál sem tengjast deiliskipulagsáætlun.

Umhverfismat þetta fjallar um þau áhrif sem áætlunin hefur í för með sér vegna viðhalds og eða endurnýjunar skála FÍ auk stækkunar á salernisaðstöðu og vatns- og frárennismála sem því tengjast. Þessar framkvæmdir eru ekki umfangsmiklar en eru á viðkvæmu svæði. Ekki verða bornir saman mismunandi kostir, einungis ofangreind stefnumið metin í samhengi við svokallaðan núllkost (þ.e. engar aðgerðir).

Staðsetning fjallaselsins á hálendinu var ekki tekin með í matið sem slík þar sem áætlunin er á deiliskipulagsstigi og staðurinn ákvarðaður á svæðisskipulags- og aðalskipulagsstigi, heldur einungis metin áhrif þeirra stefnumiða sem fram koma í skipulagsáætluninni.

Stefnumið verða metin í heild, fyrir hvern umhverfisþátt fyrir sig.

Þeir umhverfisþættir sem umhverfismatið nær til eru þeir sömu og lagðir voru fram í matslýsingu, þ.e.

- Vatn, áhrif áætlunar á grunnvatn.
- Land (gróður, jarðmyndanir og náttúruminjar)
- Heilsa og öryggi, þar sem um óbyggðir er að ræða.
- Hagrænir og félagslegir þættir m.t.t. ferðamennsku
- Menningarminjar.
- Landslag og sjónræn áhrif

Lagt er mat á það hvort áhrifin af stefnumiðum á hvern umhverfisþátt eru neikvæð, óveruleg eða jákvæð. Í þeim tilfellum þar sem niðurstaða er að umhverfisáhrif séu neikvæð er einnig lagt mat á það hvort framkvæmdin sé afturkræf eða varanleg.

Vægi áhrifa:	Tákn:	Skýring:
Jákvæð	+	jákvæð áhrif á umhverfispátt
Óveruleg	0	óveruleg áhrif á umhverfispátt
Neikvæð	-	neikvæð áhrif á umhverfispátt
Áhrif óljós	?	óljós áhrif á umhverfispátt

Tafla 1 – huglægt mat á áhrifum skipulags á einstaka þætti (vatn, öryggismál og mengunarhættu, ferðamennsku, gróðurfar og náttúruvinjar, fornminjar, sjónræn áhrif og landslag). Í þeim tilfellum þar sem niðurstaða er sú að umhverfisáhrif eru neikvæð, er einnig lagt mat á það hvort framkvæmdin sé afturkræf eða varanleg.

Lýsing á umhverfisáhrifum

Í þessum kafla er gerð grein fyrir niðurstöðu umhverfismats skv. lögum nr. 105/2006 um umhverfismat skipulagsáætlana. Umfjöllun um náttúrufar og aðra umhverfisþætti er í samræmi við matslýsingu.

Á auglýsingatíma tillögunnar mun Skipulagsstofnun verða sent erindi með tilkynningu um framkvæmdir sem falla undir ákvæði laga um mat á umhverfisáhrifum, nr. 106/2000 m.s.br.

Mat á vægi áhrifa tiltekinna umhverfispátta eru eftirfarandi

6.4.1. Vatn

Viðmið sem lögð eru til grundvallar við mat á því hvort áætlunin hafi áhrif á ár, vötn og grunnvatn eru eftirfarandi:

- ✓ *Lög um Náttúruvernd nr. 44/1999*
- ✓ *Lög um meðhöndlun úrgangs nr. 55/2003*
- ✓ *Lög um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998*
- ✓ *Reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns*
- ✓ *Reglugerð nr. 797/1999 um varnir gegn mengun grunnvatns*
- ✓ *Reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp*

Metið er hvort fyrirhugaðar framkvæmdir skipulagsáætlunarinnar muni hafa mengandi áhrif á grunnvatnið og er þá aðallega hugað að frárennismálum.

Núverandi rotþró og siturlagnir varna því að mengun frá salernum berist í grunnvatnið. Tankur við vetrarkamar er tæmdur reglulega og hefur því ekki mengandi áhrif á grunnvatn.

- Áhrif uppbyggingar í Þverbrekknamúla er ekki talin hafa mengandi áhrif á grunnvatn að því gefnu að deiliskipulagsskilmálum og ofangreindum reglugerðum sé fylgt.

6.4.2. Land (gróður, jarðmyndanir og náttúruvinjar)

Viðmið sem lögð eru til grundvallar við mat:

- ✓ *Sjaldgæfar plöntur og sérstæði á landsvísu*
- ✓ *37. gr. laga um Náttúruvernd nr. 44/1999*

- ✓ *Velferð til framtíðar – sjálfbær þróun í íslensku samfélagi (8. kafli í II hluta, fjallar um jarðmyndanir)*

Metið er hvort áætlunin hafi áhrif á gróður, jarðmyndanir og náttúruminjar.

Deiliskipulagssvæðið er ekki á náttúruminjasrá, en aðeins vestar er hverfisvernd skv. aðalskipulagi. Núverandi skáli stendur á hraunbrún ofan við mýri og sandöldu. Honum er haganlega fyrir komið með festingum ofanán hraunið og heilleg og öröskuð hraunhella stingst framundan honum. Í meðfylgjandi skipulagsáætlun er g.r.f. að hægt verði að byggja við skála. Það skal gert án þess að hraunið raskist og er ekki talin hætta á því að hraun spillist þar sem deiliskipulagsskilmálar kveða skýrt á um að framkvæmdir séu afturkræfar.

Nýtt skálavarðarhús er staðsett vestan við skála, á mel og verður í svipaðri hæð og skáli. Ekki er æskilegt að fara með hús neðar í landið þar sem flóðahætta er í vorleysingum.

Fyrirhugaðar framkvæmdir eru ekki þess eðlis að þær ógni á neinn hátt einstökum plöntutegundum heldur er hugað er að gróðurþekjunni sem slíkri. Í nágrenni skálans hefur ekki verið vart uppfoks og land er þar alla jafna vel gróið á mælikvarða hálendisins. Fyrirhugaðar framkvæmdir fela ekki í sér jarðrask og ekki er fyrirhugað að planta eða sá.

Staðsetning núv. húsa, skála og salernishúss, er valin út frá hæðarlegu og þannig standa þau nógu ofarlega svo ekki flæði inni þau í vorleysingum. Neðan við hraunbrúnina er mýri og þar kvíslast áin í vorleysingum og getur vatnsstaða orðið há. Sá kostur að staðsetja skálavarðarhús neðan við hraunbrúnina er því óheppilegur m.t.t. öryggis. Sem mótvægisáðgerð þyrfti að ýta til jarðvegi og búa til eins konar varnargarð, en það jarðrask er mun meira en talið er ásættanlegt og er því sá kostur að staðsetja skálavarðarhús ofar á jaðri hraunsins mun ákjósanlegri.

- Ekki er farið með byggingar niður á sandölduna vegna flóðahættu. Þar sem framkvæmdir á hrauni eru í algeru lágmarki og ákvæði skipulagsáætlunar skýr, er ekki talin hætta á að hraun spillist. Gróðri og landi næst skála er ekki talin stafa hætta af fyrirhugaðri uppbyggingu og eru áhrif uppbyggingar í Þverbrekknamúla því talin hafa óveruleg áhrif á gróður, jarðmyndanir og náttúruminjar.

6.4.3. Heilsa og öryggi

Viðmið sem lögð eru til grundvallar við mat á því hvort áætlunin hafi áhrif á öryggismál ferðamanna og af henni stafi mengunarhætta eru eftirfarandi:

- ✓ *Skipulags- og byggingarlög m.s.br*
- ✓ *Upplýsingar um veðurfar*
- ✓ *Öryggi á ferðamannastöðum, stefna til 2015, útg. 2011 af Ferðamálastofu*

Fjallasel við Þverbrekknamúla gegnir hlutverki húsaskjólis og neyðarskýlis þegar gengið er um óbyggðirnar og er mikið öryggisatriði í völdum veðrum, sem geta skolið á jafnt að sumri sem vetri. Uppbygging sú sem fyrirhuguð er í Þverbrekknamúla viðheldur og bætir getu staðarins til að taka á móti ferðamönnum og tryggja öryggi þeirra.

- Núverandi aðstaða og fyrirhuguð uppbygging í Þverbrekknamúla er talin hafa jákvæð áhrif á öryggi og heilsu ferðamanna.

6.4.4. Hagrænir og félagslegir þættir

Viðmið sem lögð eru til grundvallar við mat á því hvort áætlunin hafi áhrif á ferðamennsku eru eftirfarandi:

- ✓ *Velferð til framtíðar (5.kafli, Útivist í sátt við náttúruna, liðir 5.1-5.3, útg Umhverfisráðuneytið, mars 2007)*

- ✓ *Stefnumörkun sem sett er fram í „Miðhálandi Íslands, Svæðisskipulag 2015“*

Það er stefna stjórnvalda, sbr. ofangreind viðmið, að stuðla að bættri þjónustu við ferðamenn á hálandinu. Bætt aðstaða á fjallaselinu í Þverbrekknamúla er því jákvæð, svo framarlega sem hún gengur ekki þvert á náttúruverndarsjónarmið.

- Núverandi og fyrirhuguð aðstaða í Þverbrekknamúla er talin hafa jákvæð áhrif á ferðamennsku og aðgengi almennings að hálandinu.

6.4.5. Landslag og sjónræn áhrif

Viðmið sem lögð eru til grundvallar við mat á því hvort áætlunin hafi áhrif á landslag eða eru eftirfarandi:

- ✓ *35. gr. laga um Náttúruvernd nr.44/1999*
- ✓ *Velferð til framtíðar (5.kafli, Útivist í sátt við náttúruna, liðir 5.1-5.3, útg. Umhverfissráðuneytið, mars 2007)*

Uppbygging í Þverbrekknamúla takmarkast við stækkun núverandi skála, nýs skálavarðarhúss og stækkunar á salernishúsi. Sýnileiki núv. húsa er ekki mikill og viðbyggingar og nýjar byggingar munu standa í hnapp innan lóðar. Sá kostur að byggja við núv. skála í stað þess að byggja nýjan, hefur minni sjónræn áhrif. Nýtt skálavarðarhús er síðan staðsett aðeins vestar, í sömu hæð og núv. skál. Þær viðbætur sem fyrirhugaðar eru munu ekki hafa teljandi áhrif á landslag umfram það sem nú er. Sjónræn áhrif eru einhver þegar komið er að skálabyggingunum, en dregið er úr áhrifum þeirra við að hafa hús í einum hnapp og hafa samræmi í efnis- og litavali.

Mynd 6.1– Skálinn í Þverbrekknamúla byggður 1980

Litur núverandi og fyrirhugaðra bygginga er hefðbundinn litur skála á vegum FÍ, þ.e. mosagrænn með rauðu þaki. Mosagræni liturinn fellur vel að landinu og rauði liturinn tryggir það að skálinn er sýnilegur og því ákveðið öryggisatriði.

- Sjónræn áhrif er erfitt að meta vegna þess hversu hlutlæg þau eru. Byggingar munu þó ekki hafa áhrif á stóru línur landslagsins, þar sem hæðir og fjöll gnæfa yfir honum. Með mótvægisaðgerðum, þ.e. staðsetningu bygginga, efnis- og litavali er dregið verulega úr neikvæðum sjónrænum áhrifum. Neikvæð sjónræn áhrif bygginga á umhverfið eru því óveruleg.

6.4.6. Menningarminjar

Viðmið sem lögð eru til grundvallar við mat á því hvort áætlunin hafi áhrif á náttúru- og menningarminjar eru eftirfarandi:

- ✓ *Þjóðminjalög nr. 107/2001*

Engar skráðar fornminjar eru innan deiliskipulagsreitsins eða nágrenni hans og ekki hafa fundist mannvistarleifar þar.

- Fyrirhugaðar framkvæmdir munu ekki hafa áhrif á menningarminjar.

6.5. Núllkostur

Ekki er verið að ráðast í stórfellda uppbyggingu í Þverbrekknamúla frá því sem nú er. Deiliskipulagið miðar að því að koma til móts við gildandi skipulagslög og hafa verið sett fram stefnumið sem stuðla að bættum aðbúnaði ferðamanna til framtíðar lítið. Óbreytt ástand, eða núllkostur, er ekki talið fullnægjandi m.t.t. þeirrar þjónustu sem æskilegt er að veita á slíkum stað, t.d. aðstöðu fyrir skálavörð og bætt salernisaðstaða.

- Að aðhafast ekkert og gera engar ráðstafanir varðandi bættan aðbúnað ferðamanna er talin hafa neikvæð áhrif á umhverfið og ferðamennsku.

6.6. Samantekt, breytingar á stefnu og mótvægisáðgerðir

Tillagan hefur ekki tekið efnislegri breytingu frá upphaflegri áætlun. Í skilmálum er gert ráð fyrir að hægt sé að fjarlægja nýjar byggingar án teljandi ummerkja og áhersla lögð á að frárennismál séu í lagi og þar með ekki mengandi.

6.7. Niðurstaða

Áhrifsvæði deiliskipulagsáætlunarinnar er mjög lítið. Sökum staðsetningar svæðisins á miðhálandinu er ástæða til varfærni og er skipulagsáætlunin því í eðli sínu mjög varfærin. Fyrirhuguðum framkvæmdum er ætlað að auka þjónustu við ferðamenn á hálandinu.

Umhverfispáttur	Vægi áhrifa
vatn	0
Gróður, jarðmyndanir og náttúruminjar	0
Heilsa og öryggi	+
Hagrænir og félagslegir þættir	+
Landslag og sjónræn áhrif	?
Menningarminjar	0
núll kostur	-

Tafla 2 – niðurstaða á vægi skipulags á einstakra umhverfispætti (huglægt mat). Vægi áhrifanna (0, -, +) er skilgreint nánar í töflu 1. bls. 10

Engin af fyrirhuguðum framkvæmdum er talin hafa neikvæð áhrif á umhverfi Þverbrekknamúla og er skipulagsáætlunin í samræmi við aðrar skipulagsáætlanir, þ.e. svæðisskipulag miðhálandis Íslands 2015 og Aðalskipulag Biskupstrungnahrepss 2000-2012 um landnýtingu á hálandinu. Skipulagið brýtur ekki í bága við náttúruverndarsjónarmið og er í samræmi við yfirlýst markmið stjórnvalda um frjálst aðgengi að náttúru landsins án þess að brotið sé á náttúruverndarsjónarmiðum.

7. SAMÞYKKT OG GILDISTAKA

7.1. Auglýsing og afgreiðsla athugasemda

Auglýsingartími.

Deiliskipulagstillagan var auglýst frá 22.nóvember 2012 til 4. janúar 2013
Athugasemdafrestur var til 4. janúar 2013

Athugasemdir umsagnaraðila

Bréf frá Umhverfisstofnun dags. 21. janúar 2013
Bréf frá Heilbrigðiseftirliti Suðurlands, dags 15. mars 2013.

Breyting dags. 4.apríl 2013, sbr. athugasemd Heilbrigðiseftirlits Suðurlands, vatnsból fært inná uppdrátt.

Aðrar athugasemdir og afgreiðsla þeirra

Engar aðrar athugasemdir bárust á auglýsingatímabilinu.

7.2. Samþykkt

Deiliskipulag þetta sem auglýst hefur verið samkvæmt 1.mgr. 41. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 123/2010 m.s.br var samþykkt í skipulagsnefnd Uppsveita Árnessýslu og Flóahrepps

þann 24/1 2013 og sveitarstjórn Bláskógabyggðar þann 7/2 2013

_____

Samþykkt deiliskipulagstillaga var auglýst í B-deild Stjórnartíðinda þann

_____